

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему «ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ»

Виконав студент 2 курсу групи ОПм -91а
(номер курсу) (шифр групи)

Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Черкай О.О.

(прізвище, ініціали студента)

Керівник доцент, д.е.н, Винниченко Н.В.
(посада, науковий ступінь, прізвище, ініціали)

Суми – 2020 рік

ЗМІСТ

| | |
|--|----|
| ВСТУП..... | 3 |
| РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ | 6 |
| 1.1 Транспарентність: сутність та загальна характеристика..... | 6 |
| 1.2 Теоретичні засади транспарентності обліку і звітності вітчизняних підприємств | 9 |
| 1.3. Організаційні засади транспарентності обліку та звітності | 13 |
| РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА РІВНЯ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ..... | 18 |
| 2.1 Аналіз територіальної привабливості Сумського регіону | 18 |
| 2.2 Методичні засади оцінювання транспарентності обліку і звітності підприємств | 20 |
| 2.3 Оцінка впливу транспарентності на територіальну привабливість . | 25 |
| РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ | 28 |
| 3.1 Вдосконалення транспарентності фінансової звітності в контексті підвищення територіальної привабливості..... | 28 |
| 3.2 Напрями вдосконалення оцінки транспарентності обліку та звітності | 32 |
| ВИСНОВКИ | 41 |
| СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ | 44 |

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку економічних відносин України, збільшуються інвестовані капітали, розширюються можливості географічного простору та використання інвестицій.

На шляху залучення капіталу, кожна громада повинна забезпечити наявність прозорої та об'єктивної інформації щодо діяльності бізнесу. Останнім часом, вітчизняні громади мають проблему залучення інвестицій та формування ринку капіталів. Тому на сучасному етапі розвитку, досить важливим є забезпечення всіх умов для сприяння залучення інвесторів.

Для тих хто бажає вкласти кошти в бізнес, перш за все для них важливо: наявність інформації про об'єкт інвестування та розуміння його фінансового стану, відкритість інформації щодо діяльності суб'єкта, та наскільки готовий суб'єкт інформувати інвестора.

Інвестиційна привабливість забезпечується тільки при належному рівні корпоративного управління, так як інвестор повинен бути впевнений що його вкладення в повній безпеці, також багато що залежить від місцевих органів влади, наскільки вони готові сприяти та співпрацювати з бізнесом у напрямі розкриття інформації. Знизити ризики інвесторів допоможе високий рівень корпоративного управління, яке підвищує їх привабливість. Натомість, коли інформація є доступною, це забезпечує зростання прибутку та вартості компанії. Тим самим, компанія стає більш конкурентною в своїй ніші.

На сьогодні в Україні, питання врегулювання транспарентності обліку та звітності потребують суттєвих вдосконалень, так як розроблена нормативно-правова база існує лише для деяких видів бізнесу, наприклад для акціонерних товариств, при цьому за повної відсутності комплексних підходів для усіх інших. Вітчизняні підприємства досить закриті в інформаційному плані, ігнорують корпоративну політику, що приводить до недовіри інвесторів, та дефіциту інвестиційного капіталу.

Аналіз та дослідження прозорості обліку і звітності здійснювалося в роботах вітчизняних та закордонних теоретиків та практиків. Так, зокрема, питання прозорості обліку і звітності присутні в роботах таких вітчизняних вчених: Н. Бабяк, Д. Баюри, С. Бірюка, О. Бондаренко, Н. Борецької, Д. Головної, А. Іващенко, Н. Мельник, Л. Наливайко, Н. Рязанової, Б. Стеценка, О. Терещенка, Н. Шапран та ін. Також дослідження питання прозорості обліку та звітності наведені у роботах закордонних теоретиків та практиків: Sidney J. Gray, Helen Kang, Mary E. Barth, Katherine Schipper, Mitchell J. Stein, Steven E.

Проте значна кількість питань була приділена визначенню сутності поняття та його опису. В економічній літературі прозорість не завжди розглядається як елемент привабливості територій. Тому, вважаємо за потрібне, відмітити вчених, які розглядали прозорість саме в контексті забезпечення територіальної привабливості: М. П Денисенко, Б.А. Карпінський., О. О Удалих.. Як бачимо, таких науковців на жаль не багато, а тому на сьогодні дуже важливо приділити увагу прозорості обліку та звітності, як елемента забезпечення територіальної привабливості.

Мета кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних засад прозорості обліку і звітності, а також розробка шляхів її удосконалення в контексті забезпечення привабливості територій

Об'єкт дослідження є процес забезпечення прозорості обліку і звітності підприємств з метою забезпечення територіальної привабливості м. Суми

Для виконання мети: виникає необхідність вирішення наступних завдань:

- дослідити сутність, складові елементи, загальні засади прозорості;
- провести аналіз забезпечення прозорості обліку і звітності вітчизняного підприємства;
- виявити як впливає прозорість обліку та звітності на

забезпечення територіальної привабливості;

- розробити методику оцінки рівня прозорості підприємства;

- на основі такої методики провести аналіз вітчизняних підприємств та розкрити переваги запропонованої методики;

- надати рекомендації щодо поліпшення стану нормативно-правової системи України, щодо забезпечення прозорості обліку та звітності.

Предмет дослідження сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів прозорості обліку і звітності в умовах підвищення територіальної привабливості

У кваліфікаційній роботі були використані загальні методи: аналізу та синтезу при вивченні існуючого стану прозорості підприємств, порівняння підходів, щодо визначення сутності поняття «прозорості» та синтезу баз даних для розрахунків, а також економічні методи, такі як групування при визначенні видів прозорості.

Інформаційною базою написання кваліфікаційної роботи є законодавча та нормативна база, публікації вітчизняних та закордонних вчених, статистична інформація, дані з сайтів компаній, звітність підприємств АТ «Сумський завод Насосенергомаш», ПАТ «СУМИХІМПРОМ», Сумське НПО.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

1.1 Транспарентність: сутність, характеристика

На сьогоднішній день економіка України знаходиться на такому етапі, коли в більшій частині сегментів ринку на підприємствах керівники, щоб домогтися розвитку, приділяють увагу факторам, від яких залежить конкурентоспроможність. Таких факторів існує безліч, і їх можна класифікувати за різними критеріями. Це зовнішні, внутрішні, за сферами виробництва, а також за технологіями і інші. Один з таких важливих факторів, від яких залежить компанія – це транспарентність. В результаті проведених досліджень, визначено ступінь важливості транспарентності. Фахівці вважають, що за своєю важливістю вона не поступається екологічності підприємства. Серед основних цінностей, за якими оцінюється компанія, на сьогоднішній день транспарентність стоїть на третьому місці.

Транспарентність – це умова, яку компанія повинна виконувати при оформленні звітності. На думку багатьох вчених, прозорість грає вкрай важливу роль на сьогоднішній день для розвитку бізнесу [3].

Щоб вивчити вплив транспарентності, необхідно визначити поняття, а також її сутність і основні елементи.

Вивчивши публікації, можна сказати, що, на думку вчених, транспарентність дуже важлива. Вони впевнені, що в сучасних умовах це основа не тільки для успішного розвитку підприємств, але і для держави в цілому [15]. Крім того, вони вважають її необхідною для звітності підприємства [12], а також фактором, від якого залежить імідж економічної системи, привабливість для інвесторів [13;19;20].

Перед тим, як провести дослідження залежності від транспарентності компанії, з'ясуємо саме поняття, а також, який вплив вона робить на облік.

Походить назва від латинського «transparentia». Його почали використовувати до кінця XVI століття для загального позначення прозорого предмета або об'єкта. Тлумачні словники визначають транспарентність у вигляді якості аргументу або будь-якої ситуації, що робить їх більш-менш прийнятними [3]. Поняття описується, як якість, що робить що-небудь прозорим, очевидним [2]. За ще одним з джерел: ситуація, при якій господарська або фінансова діяльність організації прозора, відкрита, в ній немає секретів, завдяки чому користувачі впевнені в повній чесності [1].

На думку В. М. Ігумнова, поняття транспарентності є комплексним показником, який визначає відкритість будь-якого суб'єкта економіки. Він вважає, що вона відображає ступінь доступності інформації про звіти, повноти її розкриття, відповідність вимогам користувачів, стан компанії в даний момент і її перспективи [9]. Він вважає, що транспарентність фінансової звітності можна інтерпретувати, як звітність, де всі важливі відомості розкриті правдиво, в повній мірі. Це інформація про діяльність компанії, за допомогою якої користувачі мають можливість дати обґрунтовану оцінку її фінансового становища, а також про результати роботи для прийняття максимально обґрунтованих рішень [8].

На думку Р. В. Кузиною, поняття можна охарактеризувати як абсолютне розкриття, надання всієї необхідної інформації, за допомогою якої можна зробити правильну оцінку, необхідну користувачам з метою прийняття рішень [11].

На думку А. В. Харламова, транспарентність є критерієм якості фінансової звітності, яка відкрита, доступна, конкретизується за допомогою збільшення ступеня репрезентативності, поліпшення релевантності інформації, яка була представлена, а також інклюзивності доступу, завдяки чому фінансова звітність стає функціональною [14].

Трактування поняття по І. Ю. Грицук [7] – інтерпретація даних, їх повне розуміння і максимальна прозорість. Це означає, що інформація за

зобов'язаннями і активами, яка представлена в звітності, є достовірною і є неупередженою. У звітності повинна бути інформація, до якої входять пояснення, аналітичні розрізи, за допомогою яких можливо правильне уявлення про стан компанії в даний момент.

Поняття прозорості широко досліджується, в більш розвинених країнах світу, що не може не призводити до виникнення нових теорій та концепцій. Наразі, в Україні не існує чіткого визначення поняття «прозорість», яке б у повній мірі його характеризувало [21].

Узагальнення теоретичних підходів, до визначення сутності поняття «прозорість» та підходів що пов'язані з територіальною привабливістю різними авторами представлено у Додатку Б.

Стосовно обліку прозорість передбачає прозорість даних, коли немає будь-яких секретів. Як правило, це поняття використовують для звітів і до облікової інформації, які надаються користувачем різними способами.

Розглянемо ще одне визначення, відповідно до якого прозорість – це ясність, відсутність секретності, достовірність інформації, надання можливості безперешкодної перевірки даних про що-небудь, властивість легко розумітися і бути очевидним, явним [16]. По відношенню до економічних агентів ми можемо застосувати такий же підхід. В результаті ми можемо визначити, що в себе включає прозорість підприємства у Додатку В.

При аналізі прозорості обліку та звітності, виникає необхідність визначити це поняття в контексті визначення сутності таких понять як «облік» та «звітність». Облік – це процес, при якому реєструються, вимірюються та накопичуються данні, потім узагальнюються та передаються зовнішнім та внутрішнім користувачам, для прийняття тих чи інших рішень. А звітність – це сформована система показників, яка складається на підставі оброблених даних обліку [24].

Прозорість обліку має проблему, що ґрунтується на конфлікті інтересів, що виникає при складанні звітності особами та тими, хто

користується цією інформацією.

Транспарентність фінансової документації грає особливо важливу роль при здійсненні міжнародного співробітництва. Адже стандарти звіту і особливості оформлення звітності в різних державах можуть відрізнятись. Це може заважати користувачам бути впевненими в тому, що інформація відповідає їх вимогам і є прозорою. Тільки на початку 21-го століття вчені почали розглядати транспарентність в діловому співробітництві на світовому рівні [44]. Початком до цього послужило кілька великих скандалів, заснованих на недостовірності фінансових даних великих компаній. Це такі випадки, як крах WorldCom, Enron, які відбулися ще у 2002 році, а також світова криза в економіці, що тривала протягом 2008-2009 років [22].

Таким чином, ми дослідили сутність та характеристики транспарентності обліку та звітності, проаналізували дослідження вітчизняних вчених, та визначили проблематику поняття.

1.2 Теоретичні засади транспарентності обліку і звітності вітчизняних підприємств

Транспарентність є запорукою сталої економіки країни. Транспарентність обліку та звітності, повинна регулюватись законами та нормативними актами. Наразі існує Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів, також компанії переходять на МСФЗ. Але вітчизняні компанії, не повністю дотримуються таких положень [40].

Інформація, що відображає результати роботи підприємств та організацій, а також їх фінансовий стан, цікавить різних користувачів на ринку. Кожен учасник співпраці зацікавлений в отриманні достовірної інформації про партнерів, щоб мати можливість використовувати її для прийняття правильних рішень. У цьому сенсі саме фінансова звітність є для співпраці найцікавішою складовою. Українська система, яка стосується

фінансової звітності та бухгалтерського обліку, вимагає серйозних реформ. Важливо почати використовувати методи розкриття інформації, що стосується економічної сфери, відповідно до міжнародних норм. Це необхідно, щоб забезпечити максимальну відкритість, а також сумісність звітності різних підприємств і організацій [16].

Транспарентність звітності дуже важлива, якщо необхідно залучити на ринок іноземний капітал. Адже якщо звітні дані будуть порівнянними, представленими якісно, це сприятиме залученню інвестицій компанії. Завдяки прозорості підприємницькі ризики зменшуються [23].

Багато компаній, які планують міжнародну співпрацю або розраховують на кошти інвесторів, знаючи про необхідність підготовки фінансової документації за єдиними стандартами, свої фінансові звіти складають відповідно до МСФЗ. Якщо фінансова звітність компанії оформляється відповідно до МСФЗ, багато уваги приділяється тому, щоб вся інформація була прозорою [33].

В результаті вивчення декількох джерел нами був визначений список передумов важливості і необхідності прозорості документації (рис.1.1).

Основними передумовами необхідності транспарентності звітної документації відповідно до МСФЗ стали наступні фактори: тенденція до демократизації багатьох країн світу, важливість і необхідність розуміння суспільством процесів, що відбуваються в економіці, прогрес в науковій і технічній сфері, глобалізація економіки, здатність до прогнозування, збільшення конкуренції, аналіз криз в економіці та їх подолання [25].



Рисунок 1.1 – Передумови для складання транспарентної звітності

Проаналізувавши перераховані передумови необхідності прозорості документації, а також думки вчених про те, в чому полягає сутність транспарентності в даних бухгалтерської звітності, ми пропонуємо визначити такі найважливіші принципи, що стосуються прозорою звітної документації (рис.1.2).

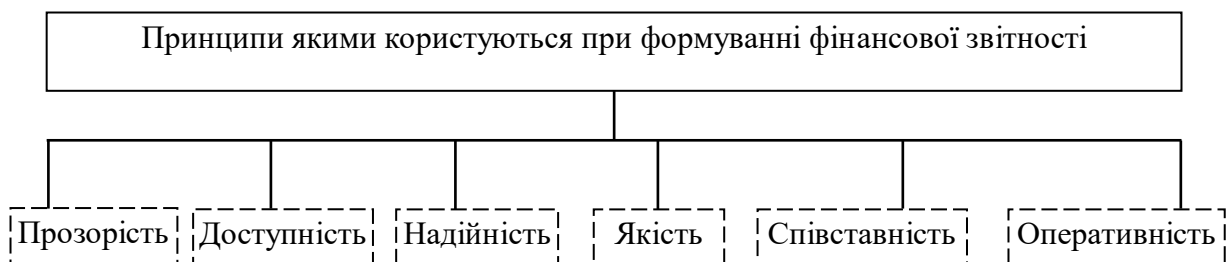


Рисунок 1.2 – Принципи якими користуються при формуванні фінансової звітності

Кожен принцип формування прозорості звітної документації, що ґрунтується на МСФЗ, розглянемо окремо [26]:

прозорість – можна інтерпретувати як недвозначність інформації, її максимальну ясність, вона буде корисна не тільки учасникам ринку, але і

громадськості в разі її зрозумілості для всіх користувачів, які в ній зацікавлені;

- доступність – користувачі повинні мати доступ до звітної інформації компанії;

- надійність – наведені в звіті дані взяті з надійних джерел, їх можна перевірити;

- якість – дані об'єктивні, в них немає істотних помилок і неточностей;

- порівнянність – дані зі звітності можна порівняти, зіставити з даними інших компаній з метою оцінки результатів діяльності і визначення змін у фінансовому стані;

- оперативність – в будь-який час дані можна підготувати і проаналізувати при прийнятті рішення;

- раціональність – інформація є раціональною в разі, якщо ціна її забезпечення не перевищує вигоду від отримання;

- адаптивність – відповідну інформацію можна звести періодами і за показниками;

- репрезентативність – щоб інформація стала репрезентативною, вона повинна пройти незалежне аудиторської підтвердження, важливо також при формуванні звітності дотримуватися єдиної концепції;

- релевантність – уявлення тільки тієї інформації, яка принесе користь при прийнятті рішень.

Ми вважаємо, що ці принципи прозорості при складанні звітної документації забезпечують збільшення ступеня функціональності бухгалтерської звітності об'єкта господарювання.

Отже, на сьогоднішній день в українській системі обліково-звітної практики рівень прозорості документів низький. Щоб збільшити ступінь прозорості при оформленні звітності, в результаті чого поліпшити довіру потенційних інвесторів і партнерів, потрібно раціонально

підійти до вибору можливих альтернатив, які пропонуються МСФЗ, і згодом закріпити їх як основу облікової політики компанії [41].

1.3. Організаційні засади транспарентності обліку та звітності

Відзначимо, що звітність і облік регулюється державою відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Цей закон передбачає єдині стандарти і правила, в яких відображаються вимоги до розкриття даних та інші супутні аспекти. Таким чином держава може мати значний вплив на ступінь прозорості звітності для того, щоб користувачі мали можливість отримати достовірні, повні та максимально якісні дані по будь-якому підприємству або організації. Хороший досвід у вирішенні цього питання - кроки, вжиті державами, що входять до Європейського союзу. Використання цього досвіду дуже актуально з позиції бажання України увійти до складу ЄС, стати його членом [31].

За всіма видами діяльності, здійснюваних підприємством, розглянемо його відкритість. Ступінь прозорості оцінюється, в тому числі і через розкриття даних, що мають як не фінансовий, так і фінансовий характер. Адже в поняття транспарентність входять також дії з розкриття даних. Ці дії виконуються з метою створення правильного і повного уявлення про діяльність компанії з усіх аспектів. При цьому неможлива вибіркова прозорість[38].

На рис.1.3 схематично зображено список заходів, здатних поліпшити рівень відкритості компанії.



Рисунок 1.3 – Рівні підвищення прозорості компанії

Аналізуючи окремо кожен етап, можна помітити, що при ухваленні рішення про поліпшення ступеня відкритості необхідно не тільки розраховувати витрати на реалізацію ідеї, а й усвідомлювати подальші вигоди. Що стосується центру прозорості, його завданням є створення і подальше підтримання зовнішнього і внутрішнього середовища прозорості. При створенні зовнішнього середовища важливим моментом можна назвати публікацію даних не фінансового характеру. Це інформація, яка описувала пріоритетні сфери діяльності компанії і перспективи її розвитку, а також екологічний звіт і звіт про соціальну відповідальність [32].

Крім того, важливо відзначити, що підрозділ, що займається прозорістю, має, крім інших завдань, контролювати підтримання необхідного рівня для підприємства інформаційної безпеки. Адже ні в якому разі не повинні бути розкриті бази даних, а також банківські таємниці, персональні дані, секретні технології, що застосовуються на виробництві [43].

Ми вважаємо, що доцільно буде ввести характеристику прозорості звітності підприємства:

- повну відкритість;
- повну закритість;
- відносну відкритість.

Зазвичай суб'єкти господарювання публікують інформацію, що стосується екології, трудових відносин, розміщують в Інтернеті інформацію, що стосується деяких інших моментах соціальної відповідальності компанії. При цьому дані за результатами її вживання не оприлюднюються.

Що стосується корупції, вона, звичайно ж, не оприлюднюється. Але існує таке поняття, як індекс сприяння корупції. Цей показник – дуже поширений метод оцінки прозорості на рівні країни (зовнішнього середовища діяльності організації). Індекс визначає міжнародна організація по боротьбі з корупцією та дослідженню корупції в світі. Були проведені дослідження, за підсумками яких в 2016 році Україна опинилася з 175 місць на 131. З 100 можливих балів вона отримала 29. Це говорить про те, що серед усіх країн вона залишається однією з найбільш корумпованих [42].

При вивченні різних наукових джерел ми виділили проблеми, що виникають при підвищенні ступеня транспарентності (рис. 1.4).



Рисунок 1.4 – Проблеми транспарентності, що виникають при формуванні фінансової звітності

На сьогоднішній день в Україні обліково-звітна практика характеризується тим, що рівень транспаритизації документації знаходиться на низькому рівні. Але важливо відзначити, що немає конкретних підходів і методик для формування прозорої звітності на підприємствах країни [45].

Важливою проблемою забезпечення прозорості звітної документації можна назвати тенденцію до аналізу діяльності компанії крізь призму вимог, що надходять ззовні. Показники діяльності формуються в залежності від «еталонних».

Дуже важлива мета подання фінансової звітності – формування показників, які будуть відображати фінансовий стан. Необхідно сформуванню цікаву для користувачів інформації «картинку», яка буде оцінена як можна більш високо. Так як при наявності еталона виникає прагнення створити по максимуму відповідну йому «картинку». Це призводить до того, що реальні показники результативності спотворюються, але при цьому зберігається необхідна транспарентність. Таким способом звітність стає системою підтримки певних показників. А. Н. Волкова вважає, що є небезпека перетворення управління з використанням показників в управління власне показниками [18].

Ми вважаємо, що збільшити ступінь прозорості звітності підприємства, а разом з тим підвищити довіру до цієї документації користувачів, можна за допомогою раціонального вибору і застосування альтернатив, які пропонує МСФЗ. Альтернативи слід не тільки правильно вибрати, але і використовувати в обліковій політиці компанії на постійній основі. Адже оцінка транспарентності звітних документів дозволяє втілити основні принципи звітності - відкритість і повноту [27].

Як було відзначено вище, щоб підвищити рівень прозорості документації, альтернативи її формування, яким віддала перевагу компанія, повинні бути згодом вказані в примітках до звітів. Це необхідно, щоб користувачі були впевнені в достовірності інформації [5].

В результаті можна сказати, що стосовно транспарентності підприємства можуть мати повну і відносну відкритість, повну закритість. Ми запропонували також заходи, за допомогою яких можна підвищити ступінь відкритості компанії. Визначено три організаційних етапу, на яких рішення про підвищення ступеня інформаційної відкритості має бути

прийнято. Запропоновано створення спеціального відділу на підприємстві, завданням якого буде підвищення рівня прозорості, а також контроль, моніторинг і оцінка підсумків процесу транспарентності [30].

В Україні рівень прозорості звітної документації у звітній практиці залишається на низькому рівні з наступних причин:

1. Формування критеріїв діяльності підприємства відбувається при обліку податкового законодавства;
2. Для рівня прозорості інформації у фінансовій звітності компанії немає якоїсь єдиної методики;
3. Єдиний інформаційний простір відсутній;
4. Залишається проблема корупції;
5. У процесі формування звітності відповідно до МСФЗ виникають додаткові витрати;
6. Компанії можуть спотворювати реальні показники для інвесторів, а також щоб зменшити розмір податків або виграти тендер;

Показники часто відображаються в перекрученому вигляді через призму вимог, продиктованих зовнішніми факторами, з метою створення привабливого загальної картини для сторонніх користувачів.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА РІВНЯ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

2.1 Аналіз територіальної привабливості Сумського регіону

Місто Суми – досить перспективний, та економічно розвинений центр Сумської області, було створено 1939р. Вигідне географічне розміщення місто, сприяло швидкому економічному розвитку.

У місті Суми, та прилеглих територіях, дуже швидко розвивається видобувна промисловість, що обумовлює значний ріст виробництва у будівельній галузі міста [28].

Економічний стан міста, наразі формується в досить складних умовах, але ж все ж таки, можна спостерігати відновлення виробництва в галузі промисловості, також зростає експорт товарів, та зростання обсягу роботи для галузі будівництва.

Щоб більше зрозуміти соціально-економічне становище міста, потрібно проаналізувати його, та подивитися на динаміку індикаторів соціально-економічного розвитку. Запропонований аналіз показників знаходиться у Додатку Г.

Також, на розвиток міста, впливає інвестиційна привабливість та наявний у місті капітал. Також мають вплив діючі підприємства, які наповнюють бюджет своїми податками та платежами, а також продукція, яка на них виробляється. Одну з провідних позицій займає продукція переробної промисловості. За нею йдуть підприємства, що постачають електроенергію, газ. Також до рейтингу позицій входить хімічна промисловість.

Території на яких знаходять промислові об'єкти займають більше ніж 24%, це зумовлено тим, що м. Суми, створювалось як промисловий регіональний центр, з найпотужнішими виробничими підприємствами.

Отже, на території міста наразі працюють більше 400 підприємств пов'язаних з промисловістю, які в свою чергу забезпечують реалізацію промислової продукції більше ніж на 19 млрд. грн.. Транспортна інфраструктура також добре розвинена, її забезпечують виробництва хімічної продукції, поставання електроенергії, харчовою промисловістю.

У місті Суми на 10 тисяч осіб припадає 100 малих та середніх підприємств. За даними ДПЗ, у Сумській області зареєстрована понад 30000 платників податків. Незважаючи на обставини та складне політичне становище в місті, та в країні в цілому, останніми роками тенденція реєстрації суб'єктів господарювання була позитивною. У великому та малому підприємстві переважають сфери: торгівлі, будівництво, культура та спорт, ремонту техніки.

Причини, через які, малі та середні підприємства не розвиваються, не стосуються лише місцевих факторів, а є звичайними для України. Так наприклад:

- Обсяг власних коштів недостатній;
- Органи влади не підтримують малий бізнес;
- Постійні зміни законодавства;
- Суб'єкти господарювання недостатньо право-забезпечені.

З аналізу вище можна зрозуміти що переробна промисловість переважає над усіма іншими. Основні види виробництва, це виробництво хімічних речовин та машинобудування.

Провідними підприємствами є:

– ПАТ «Сумхімпром» – займається виробництвом добрив, кислот, коагулянтів та іншою хімічною продукцією.

– АТ «Сумський завод Насосенергомаш» – займається виробництвом насосного устаткування, гідравлічних систем для таких галузей як: енергетика, харчова, металургія.

– АО «Сумське НПО» – займається машинобудівництвом, та являється одним із найкрупніших машинобудівних комплексів у Європі

Беручи до уваги, що це найкрупніші компанії міста, то ж мають опубліковувати всі потрібні данні, на основі яких інвестори можуть зробити висновок, щодо вкладення грошей, та вести транспарентний облік, подавати вчасно звітність і оприлюднювати всі данні на сайті – ці об'єкти промисловості стануть гарним прикладом для апробування розрахунку моделі транспарентності.

2.2 Методичні засади оцінювання транспарентності обліку і звітності підприємств

Перед тим як досліджувати вплив транспарентності на територіальну привабливість, потрібно визначити способи та інструменти її вимірювання. Розберемо деякі дослідження українських вчених.

В. Ковальчук та К. Новікова запропонували оцінювати транспарентність за критеріями розкриття та доступності інформації. До таких критеріїв вони відносять: подання звітності за МСФЗ та ПСБО, ризики, заборгованість за деякими групами активів, штрафи, діяльність щодо інвестицій. Вчені пропонують оцінювати транспарентність за системою балів, також вони навели певну шкалу оцінки [10].

У працях вчених Н. Потривасвої та Т. Кореновської, не було наведено як оцінювати транспарентність. Але в той же час автори навели критерії оцінки, та описали їх зміст, що може бути корисним, при оцінці бальним методом [16]. Також у роботі Т.Г.Савченко наведено порівняльну оцінку транспарентності двох компаній «ЕххонМобіл» та НАК «Нафтогаз Україна» [17]. Висновки були зроблені на основі веб-сайтів компаній. Автор оцінював транспарентність за: публікаціями звіту про фінансовий результат, які заходи приймаються щодо захисту навколишнього середовища, актуальність даних компанії, є чи нема публікації у соціальних мережах. Щоб порівняти, автор використовував індекс транспарентності, який розраховувався як сума балів показників.

І так, спираючись на вище зазначені розробки, у подальшому обґрунтуємо систему показників, а також визначимо умови за яких будемо оцінювати прозорість.

Спочатку, треба визначити кількість та перелік показників для дослідження. Під час дослідження, ми спиралися на основні елементи прозорості, також не забуваючи про доступність інформації на даний момент часу. Тому показники можна охарактеризувати як, ті що повністю характеризують елемент, та ті що наразі можна здобути в Інтернеті [29].

Далі, ми вважаємо що з огляду на показники, та їх формування у нашій системі, потрібно було звернути увагу на те що вони могли б вимірюватись бальною системою. Так як, розробки щодо оцінювання прозорості вже існують, вважаємо за потрібне оцінювати по 4х бальній системі. Система оцінювання показників наведена у Додатку Д.

З таблиці, одразу видно, що де коли рекомендовано, використовувати, декілька показників. Це впливає на оцінювання, одного компонента, так і всього підприємства. Але, слід зазначити, що кожен показник, окремо, має таку ж значимість для оцінювання прозорості в цілому.

Для оцінки одного показника (локального) рекомендовано використовувати формулу (2.1), а для загальної прозорості використовують формулу(2.2)

$$L_{\text{т}} = \frac{\sum_{i=1}^{\text{к}} B_i}{\text{К}} \quad (2.1)$$

де $L_{\text{т}}$ – локальна прозорість, бал.,

B_i – значення за певним показником, бал.,

К – кількість показників для оцінки локальної компоненти.

$$K_T = \sum L_T \quad (2.2)$$

де K_T – комплексний показник прозорості, бал.

Після аналізу ми визначимо рівень прозорості підприємств ПАТ «Сумхімпром», АТ «Сумський завод Насосенергомаш», АО «Сумське НПО». За дослідженнями науковців, можна зробити висновок що доцільніше використовувати три рівня - високий, середній, низький.

Найбільше можна набрати 15 балів, та мінімум буде складати 0, тому крок буде становити 5. Тоді кількість балів за локальним показником буде складати від 0 до 5, та буде свідчити про низький рівень прозорості. Якщо сума балів складе вид 6 до 10, то рівень буде середнім, а вид 11 до 15, відповідно високий.

Таблиця 2.1 – Оцінка рівня прозорості підприємства

| Значення комплексного показника прозорості | Рівень прозорості підприємства |
|--|--------------------------------|
| [0; 5] | низький |
| [6; 10] | середній |
| [11; 15] | високий |

Тоді визначимо послідовність розрахунків прозорості підприємств:

1. Формуємо дані для розрахунків, локального компонента прозорості. Усі показники зазначені вище.

2. Оцінюємо та даємо кожному бали.

3. Визначаємо суму балів за кожним показником. Використовуємо формулу 1

4. Визначаємо кількість балів вже з урахуванням локального компонента

5. Визначаємо рівень прозорості підприємства.

Для розрахунків, візьмемо за основу підприємства ПАТ «Сумхімпром», АТ «Сумський завод Насосенергомаш», АО «Сумське НПО»

Вся вихідна інформація наведена у Додатку Е. Результати оцінювання представлені у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Результати оцінювання прозорості у балах

| Код | АТ «Сумський завод Насосенергомаш» | ПАТ «Сумхімпром» | АО «Сумське НПО» |
|-------------------------|------------------------------------|------------------|------------------|
| 1 | 2 | 3 | 4 |
| Фінансова прозорість | | | |
| 1.1 | 2,0 | 2,0 | 3,0 |
| 1.2 | 2,0 | 2,0 | 0 |
| Разом | 4,0 | 4,0 | 3 |
| У середньому | 2,0 | 2,0 | 1,5 |
| Правова прозорість | | | |
| 2.1 | 3 | 3 | 3 |
| 2.2 | 3 | 3 | 3 |
| 2.3 | 3 | 3 | 3 |
| Разом | 9,0 | 9,0 | 9,0 |
| У середньому | 3,0 | 3,0 | 3,0 |
| Прозорість управління | | | |
| 3.1 | 3,0 | 2,0 | 0,0 |
| Технологічна прозорість | | | |
| 4.1 | 0,0 | 2,0 | 0,0 |
| 4.2 | 0,0 | 0,0 | 0,0 |
| Разом | 0,0 | 2,0 | 0,0 |

Продовження таблиці 2.2

| | | | |
|----------------------|-----|-----|-----|
| У середньому | 0,0 | 1,0 | 0,0 |
| Соціальна прозорість | | | |
| 5.1 | 0,0 | 0,0 | 0,0 |
| 5.2 | 0,0 | 0,0 | 0,0 |
| Разом | 0,0 | 0,0 | 0,0 |
| У середньому | 0,0 | 0,0 | 0,0 |
| Загалом | 8,0 | 8,0 | 4,5 |

Отже, виходячи з дослідження, можна зробити висновок, що АТ «Сумський завод Насосенергомаш» має середній рівень прозорості, ПАТ «Сумхімпром» має середній рівень також, а от АО «Сумське НПО» має низький рівень.

Підприємство «Насосенергомаш» завжди подає звітність згідно кінцевих дат. На сайті підприємства завжди викладені файли завдяки яким люди можуть подивитись звітність, також на сайті можна знайти рішення виконавчих комітетів, звіти аудиторів. Але при всьому здобутку, та відкритості компанії деякі моменти дають привід думати що компанія розкриває не все а саме, розкриття технологій так з чого виробляється продукція. Зрозуміло, що секретні формули, та запатентовані механізми роботи вони можуть не викладати, але з чого саме виробляється продукція, та з ким саме компанія співпрацює – користувачі інформації мають право знати.

Отже, робимо висновок, що АТ «Сумський завод Насосенергомаш» наразі являється середньо-відкритою компанією, але вона має шлях до вдосконалення прозорості. Також можна поставити під сумнів ефективність методу оцінювання, так як були враховані не всі важливі елементи.

Підприємство ПАТ «Сумхімпром», майже нічим не поступається Насосенергомаш, а в ж все таки вони мають відмінності у прозорості

інформації. У Сумихімпрома більш структурований сайт, інформацію знайти набагато легше ніж у попереднього. Також підприємство викладає звіти, якщо звітність не була подана вчасно. Ще, значна відмінність яку можна знайти на сайті – звіти щодо антикорупційної програми. Роблячи висновок, можна сказати, що компанія має перспективу щодо удосконалення транспарентності обліку та звітності, але на цей час не є достатньо відкритою.

Підприємство АО «Сумське НПО», на фоні перших двох, поступається у транспарентності обліку та звітності. На сайті дуже незручно шукати інформації, деякі вкладення не працюють, що понижувало рейтинг компанії. Сайт достатньо застарілий, та форма подання фінансової звітності достатньо незручна. Робимо висновок, що АО «Сумське НПО» має вкрай незадовільний результат аналізу.

2.3 Оцінка впливу транспарентності на територіальну привабливість

На основі проведеного дослідження та аналізу крупніших підприємств міста Суми, можна зробити висновок, що інвестиційне становище міста, щороку стає кращим. Показники фінансового здоров'я міста Суми. На протязі багатьох років мають позитивний напрямок, детально ознайомити можна у Додатку Ж.

Наразі місто Суми, за статистичними даними, перебувало на 18 місці в рамках проекту «Прозорі, фінансово здорові й конкурентоспроможні муніципалітети в Україні, звісно це свідчить про існування деяких проблем у місцевому розвитку.

Найбільше доходів приносять – податки та офіційні трансферти. Трансферти у 2018 році становили 51% від усіх надходжень у м.Суми. Найбільшим податком який приносить дохід є ПДФО. Щорічно надходження цього податку зростають на 15% мінімум. Найбільший тягар, лягає на такі підприємства як ПАТ «Сумське машинобудівне наукове-

виробниче об'єднання», АТ «Сумський завод Насосенергомаш», ПАТ «Сумхімпром». Саме на ці підприємства підпадає 1/5 надходжень до бюджету.

Прямі інвестиційні іноземні надходження в місто становлять – 98,1 млн дол..США. Переважно інвестиції сконцентровані на промислові підприємства міста – приблизно 52,9 млн дол.. США. Водночас залучує ний капітал становив 31 млн дол.. США.

Це свідчить про те, що основний відсоток інвестицій припадає саме на підприємства які ми проаналізували, так як місто Суми є орієнтованим на промисловість, інвестори зацікавлені вкладати в неї кошти. На разі інвесторів цікавить інформаційна прозорість, у всьому світі компанії, намагаються досягнути повної відкритості. Чим більше вона буде забезпечуватись підприємствами м. Суми – тим вища буде територіальна привабливість міста.

Але не тільки підприємства можуть зробити внески до вдосконалення та поліпшення ситуації щодо інвестицій. Міська громада повинна бути зацікавлена в цьому. Та підвищувати також рівень територіальної привабливості міста. Спершу треба зробити транспарентним бюджетний процес, а вже потім переходити на орієнтовані підприємства [34].

Як висновок, можна розділити рекомендації на дві складові: для міської громади та для самих підприємств. Отже міська громада може:

- Зміцнити інвестиційний імідж міста, залучити потужних міжнародних інвесторів, залучати компанії до пошуку нових інвесторів.
- Заохочувати до впровадження бізнесу нових підприємств-роботодавців, через підсилення інвестиційної привабливості, за допомогою міжнародних зв'язків.
- Якщо інвестори на базі міста створюють значну кількість робочих місць, влада в той же час може допомогти зі створення прийнятних соціально-побутових умов для підприємства.

– Якщо інвестор звертається до влади – надавати повну та чітку консультацію, для цього потрібно знати сильні та слабкі сторони міста.

Підприємства в свою чергу повинні:

- Дотримуватись законодавства.
- Не порушувати строки оприлюднення документів, так як це може відхитнути інвестора.
- Намагатись поступово наближатись до Європейських стандартів праці.
- Надавати повну та чесну інформацію на сайті на різних мовах.
- Великі підприємства повинні вести облік також і за МСФЗ.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ

3.1 Вдосконалення прозорості фінансової звітності в контексті підвищення територіальної привабливості

Діяльність підприємства та його ефективність, на пряму залежить від ефективної організації бухгалтерського обліку та налагодження інформаційних процесів, з метою задоволення керівництва та інвесторів. Такі процеси постійно потребують вдосконалень, в тому числі аналіз та зміна політики щодо прозорості інформації. Такі зміни потребують системного підходу.

Під системним підходом мається на увазі, вивчення поведінки та структури об'єкта дослідження, як взаємодіють всі елементи на етапах діяльності. Що саме забезпечує цілісність та діяльність об'єкта. Як процес підпорядковує та допомагає процесам в системі управління підприємством.

Введення прозорості звітної фінансової документації в компанії зробить її більш доступною і відкритою для держави і зацікавлених осіб.

Завдяки прозорості збільшується ступінь якості прогнозів, що стосуються майбутньої діяльності підприємства. Це важливий нематеріальний актив, який збільшує вартість підприємства на ринку шляхом створення його додаткової вартості.

Ступінь прозорості підприємства визначається через розкриття даних як фінансового, так і не фінансового типу, так як поняття прозорості включає дії з оприлюднення та розкриття внутрішніх даних. Такі дії виконуються для того, щоб уявлення про всі сторони діяльності компанії було адекватним і максимально повним. В таких умовах неможлива вибіркова прозорість.

З метою підвищення ступеня прозорості звітної інформації необхідно:

- важливо, щоб компанія провела аналіз рівня власної відкритості, зробила висновки про те, як можна її вдосконалити;
- у компанії слід створити відділ, який буде займатися наданням прозорих даних;
- транспарентність необхідно постійно контролювати і аналізувати.

Розглянувши окремо кожен етап, можна сказати, що прийняття рішення про поліпшення ступеня транспарентності компанії має супроводжуватися не тільки визначенням витрат на шляху досягнення прозорості, а й усвідомленням майбутньої вигоди.

Центр транспарентності повинен займатися її створенням у зовнішній і внутрішньому середовищі, а також її підтримкою. При формуванні зовнішнього середовища прозорості важливу роль відіграє оприлюднення інформації не фінансового характеру шляхом публікації. Це звіт про перспективи розвитку компанії, основні напрямки її діяльності, соціальної відповідальності, а також екологічний звіт. Крім того, варто сказати, що важлива роль відділу, що займається транспарентністю, полягає в тому, щоб підтримувати інформаційну безпеку фірми на необхідному рівні. Конфіденційна інформація не повинна бути розкрита ні за яких умов. Це стосується бази даних компанії, персональних даних, а також банківських таємниць і секретних виробничих технологій.

З приводу даних, які не обов'язкових для оприлюднення (інформація про ефективність роботи компанії, соціальні звіти та інші), за цими характеристиками дається оцінка індексу транспарентності українських підприємств. Оцінку дає центр «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності». Його дослідження дозволяють побачити ступінь відкритості українських підприємств. Зокрема, за даними на 2019 рік це 25,5% [21].

На всіх трьох підприємствах були виявлені певні недоліки, що стосуються оприлюднення інформації. Вони відносяться до соціальної

сфери. Важливо відзначити, що жодна з компаній не зайняла місце в рейтингу. Вона не входить навіть до першої сотні підприємств по рівню прозорості

Для проаналізованих підприємств вважаємо за необхідне впровадити наступні пропозиції:

1. Забезпечити достатню ступінь вмотивованості. Прозорість бізнесу – це не тільки умова дотримання державного закону. З досвіду, довіра зацікавлених осіб, яке формується завдяки поданій компанією інформації про себе, може бути монетизувати і має стати таким. Підприємці та керівники підприємств вищої ланки повинні бути зацікавлені в тому, щоб забезпечити гідний рівень прозорості звітності і даних. Адже це інструмент, за допомогою якого можна залучити інвестиції.

2. Важливим фактором у формуванні репутації підприємств ми можемо назвати також їх соціальну відповідальність. Це означає, що підприємства повинні визначити для себе важливі моменти політики соціальної відповідальності, і опублікувати їх на своєму сайті. Такий крок не тільки підвищить рівень прозорості, а й допоможе поліпшити позитивний вплив на дозвіл різних екологічних і соціальних проблем.

3. Підприємству слід відображати фінансову звітність та її результати не тільки в своїй документації, але у відповідних розділах порталу в Інтернеті. Потрібно враховувати постійне збільшення інтересу до цих даних зацікавлених сторін, в тому числі експертів, органів влади, що діють і потенційних інвесторів.

4. У світі простежується тенденція до збільшення вимог з боку держави та інвесторів до звітів, що стосуються екологічних і соціальних показників роботи підприємства. Тому компанія повинна докласти зусиль для підготовки та оприлюднення звітів не фінансового характеру і звітів, що стосуються питань управління.

Що стосується держави, ми пропонуємо розглянути внесення нових нормативно-правових актів або змінити ті, які вже існують. Йдеться про те,

щоб зробити обов'язковим подання звітності не фінансового характеру для великих підприємств, в якій потрібно визначити такі моменти:

- список обов'язкових галузевих і загальних показників, в який повинні входити параметри, що характеризують ступінь досягнення цілей сталого розвитку відповідно до національної системою;
- терміни оприлюднення інформації про управління, а також місця і способи їх публікації;
- органи влади, які займаються збором та аналізом інформації про управління, контролем дотримання законів при її підготовці.

Доцільним, на нашу думку, буде створення національного відкритого сайту, де будуть публікуватися не фінансові звіти, а також звіти про управління.

Після того, як запропоновані удосконалення в компаніях, можна визначити причини низької прозорості документації в українській звітній практиці:

1. Показники формуються з урахуванням законодавства, що стосується оподаткування.
2. Немає певної методики визначення ступеня транспарентності даних у звітній документації.
3. Немає єдиного інформаційного простору.
4. Зберігається високий ступінь розвитку корупції.
5. Оформлення звітності відповідно до МСФЗ вимагає додаткових витрат.
6. Щоб знизити податки, виграти тендер або залучити інвесторів, компанії часто представляють «потрібні» показники.
7. Показники часто відображаються під впливом різних вимог ззовні, в результаті чого створюється гарна картина для зацікавлених осіб.

3.2 Напрями вдосконалення оцінки прозорості обліку та звітності

З проведеного аналізу у розділі 2, ми можемо побачити, що підходи до оцінки корпоративного управління компанією мають дуже багато відмінностей, але водночас мають одну спільну рису – прозорість інформації, виступає як головний параметр, який є загально визнаним у міжнародній практиці, а також дає змогу інвесторам достовірно оцінювати рівень та якість корпоративного управління.

Для того щоб наші зміни більш чітко були зрозумілі, пропоную ввести поняття інформаційна прозорість – це розкриття інформації точно в строк, яке не спотворене в цілях щось скрити, та згідно законодавства. Також інформаційна прозорість вимагає відкритості по відношенню до не фінансової інформації.

Для цього канали для поширення інформації, повинні забезпечувати безперервний, рівноправний та не затратний доступ користувачів до інформації.

В розрізі удосконалення моделі оцінки прозорості, вкажемо що інформаційна прозорість повинна надавати інвестору уявлення про стан корпоративного управління. Тому така оцінка буде знижувати суб'єктивізм у прийнятті рішення. Такий принцип ми закладаємо у наше удосконалення.

Отже, коли компанія стане більш прозорою, інвестори отримають більш повне уявлення про комерційну діяльність та фінансові показники. Також, якщо компанія розкриває негативну інформацію, акціонери завжди будуть у вигоді, адже зникне ризик невизначеності.

Тому, буде доцільно, закласти саме такий підхід в основу методики оцінки прозорості корпоративного управління, яка зменшить недоліки методу, що був розглянутий у пункті 2.2

Проведена оцінка прозорості чітко ілюструє наявність недоліків у розрахунках та надання балів. Та методика слабо враховує реалії

України, вона складена більше для міжнародної оцінки, що супроводжує за собою розбіжності та неточності. Також така методика є закритою для інвестора, тобто він не може повністю проаналізувати які саме показники враховувались. Тому існує необхідність створення методики, що мінімізує вищевказані недоліки.

Так як, для акціонерів дуже важливо мати доступну та надійну інформацію про діяльність підприємства, без якої жоден інвестор не зможе прийняти остаточне рішення щодо інвестицій, розроблена удосконалена методика оцінювання транспарентності буде характеризуватись:

- будуть відібрані найважливіші характеристики, щодо транспарентності підприємства, які будуть відповідати сучасним реаліям та законодавству України;
- збір даних буде здійснюватись лише дистанційно, щоб максимально наблизитись до реаліїв інвесторів;
- будуть нараховуватись «погані» оцінки за негативні аспекти які будуть виявлені у ході аналізу;
- процедура оцінювання буде проводитися лише при аналізі реально існуючих ризиків.

Для конкретизації характеристик які будуть використовуватись в дослідженні, вважаємо за потрібне ввести групування за важливістю для інвестора, врахуємо сучасне законодавство яке регламентує вимоги щодо відкриття інформації. Також потрібно буде врахувати доступність інформації, та її склад.

Отже, перша характеристика – необхідність. Це стосується документів без яких, проведення аналізу буде ускладнене. До таких віднесемо веб-сайт, новостні сторінки уповноважених сайтів. На даний момент часу, Інтернет вважається одним з найбільших каналів розповсюдження інформації. При розміщенні на веб-сторінках компанія надає швидкий доступ до інформації, на безоплатній основі. Тому якщо при аналізі буде виявлено, що на веб-

сайті відсутня корпоративна інформація, або регулярна, це буде сигналом щодо високого ризику інвестування.

Наступна характеристика – обов'язкові. Це документи які повинні бути оприлюднені згідно законодавства. До таких можна віднести:

- щоквартальні звіти;
- розкриття інформації в формі повідомлень про суттєві факти;
- річний звіт;
- статут товариства в останній редакції;
- інформація про афілійованих осіб;
- розкриття інформації про відомості, які можуть зробити

істотний вплив на вартість цінних паперів товариства.

Державне регулювання, цих дій контролюється Положенням про розкриття інформації емітентами цінних паперів.

Третя характеристика – важливі. Це документи, інформація яких доповнить, інформацію обов'язкових.

До них можна віднести:

- порядок проведення зборів акціонерів;
- проведення засідань ради директорів;
- про ревізійну комісію і тд.

І остання характеристика – рекомендовані. Це ті документи, які законодавство рекомендує оприлюднювати для найкращої прозорості. До них можна віднести внутрішні документи, такі як:

- положення про корпоративну політику
- положення про інформаційну політику і тд.

Проаналізовані вище документи, які були поділені за ступенем важливості, дозволяють відібрати та структурувати характеристики інформаційної прозорості.

Методика штрафних балів наведена у таблиці 3.9, була розроблена, згідно важливості надання документів підприємством.

Таблиця 3.1 – Методика нарахування штрафних балів, при оцінці транспарентності підприємства.

| Характеристика транспарентності | Характеристика прозорості | Оцінка |
|---------------------------------|--|--------|
| Необхідні | Регулярне розміщення даних на веб-сайті, або інформаційній сторінці. Не менше 1/3 важливих характеристик | 20 |
| Обов'язкові | Квартальні звіти. Річний звіт. Статут товариства Інформація про афілійованих осіб. | 15 |
| Важливі | порядок проведення зборів акціонерів; проведення засідань ради директорів; про ревізійну комісію і тд. | 10 |
| Рекомендовані | положення про корпоративну політику положення про інформаційну політику і тд. | 5 |

Кінцевий рейтинг буде визначений за допомогою сумування штрафних балів, чим вище рейтингова оцінка - тим вище ризик інвестування.

Якщо підприємство регулярно розміщує менше 1/3 обов'язкових та/або важливих документів, або воно не регулярно публікує інформацію нараховуються всі 20 штрафних балів, тобто характеристики можна вважати відсутніми. З покроковою розробленою інструкцією, щодо оцінки транспарентності, ви можете ознайомитись на малюнку 3.1

У розробленій методиці, були мінімізовані мінуси попередньої моделі оцінювання транспарентності. Це досяглося наступним чином:

1. Було створено вибірку важливих ризиків інформаційної прозорості;
2. Умови побудови рейтингу відкриті;
3. Аналіз проводиться не зацікавленою особою;
4. Всю інформацію можна дістати дистанційно;
5. Аналіз проводиться незалежно від бажань керівництва;
6. Вся інформація безкоштовна.

Такий набір факторів зумовлює більш відкрити, об'єктивну оцінку транспарентності підприємства.

Розроблену методику щодо оцінювання транспарентності (інформаційної прозорості) апробуємо на ПАТ «Сумхімпром», АТ «Сумський завод Насосенергомаш», АО «Сумське НПО»

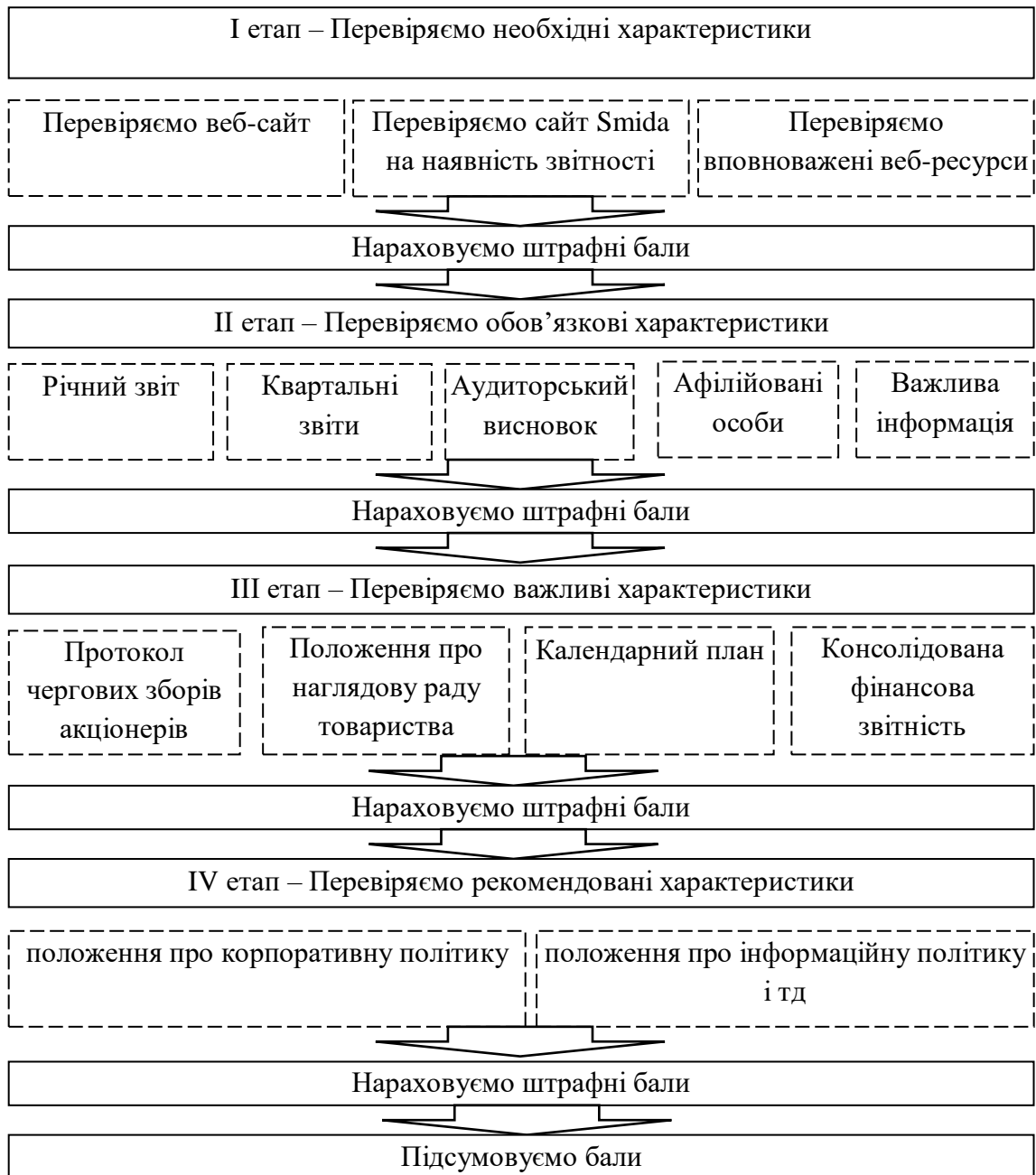


Рисунок 3.1 – Покрокова інструкція, щодо надання балів характеристикам

Всі дані були взяті на веб-сайтах в мережі Інтернет, а також на уповноважених ресурсах таких як «SMIDA»

Для оцінки скористаємося, розробленою схемою, та з'ясуємо обсяг інформації яку публікують. Здобуті дані дадуть змогу детально проаналізувати характеристики транспарентності, використовуючи лише рекомендовані характеристики.

Проводимо аналіз необхідних характеристик АТ «Сумський завод Насосенергомаш».

Офіційний сайт знаходиться за посиланням – <http://nemrump.com/>, має підрозділ інформація емітента, на сайті smida можна знайти інформацію для акціонерів та інвесторів. За підсумком проаналізованої інформації, штрафні бали не нараховуються.

Далі аналізуємо, розкриття обов'язкових характеристик. Робимо аналіз наявності квартальних звітів, річного звіту, розкриття інформації щодо суттєвих подій, статут. Отже підприємство, публікує всю інформацію яку вимагає законодавство. За підсумками аналізу ми також не нараховуємо штрафні бали.

Далі продовжуємо аналізувати важливі характеристики. Щодо аналізу, важливо вказати, що підприємство надає повну інформацію, а також висвітлює кваліфікований підпис, особливу інформацію, протоколи засідання, протоколи проведення чергових акціонерних зборів і тд.. Отже, за висновком штрафні бали також не нараховуються.

Закінчуємо аналіз рекомендованими характеристиками. Потрібно проаналізувати, наявні на сайті положення щодо акціонерів, інформаційної політики та корпоративної.

Після проведеного аналізу можна сказати, що підприємство не розкриває жодної з характеристик. Але слід зазначити, що АТ «Сумський завод Насосенергомаш» розкриває та опублікував деяку важливу інформацію у статуті. Але в ньому не розкриті важливі пункти, такі як:

- хто має право розкривати інформацію (особа);

- правила загальнодоступної інформації;
- про план дії щодо інсайдерської інформації.

Тому, за підсумком нараховуємо 5 штрафних балів.

Проводимо аналіз необхідних характеристик ПАТ «Сумихімпром».

Офіційний сайт знаходиться за посиланням – <http://sumykhimprom.com.ua/ua/>, має підрозділ «Акціонерам», на сайті smida можна знайти інформацію для акціонерів та інвесторів. За підсумком проаналізованої інформації, штрафні бали не нараховуються.

Далі аналізуємо, розкриття обов'язкових характеристик. Робимо аналіз наявності квартальних звітів, річного звіту, розкриття інформації щодо суттєвих подій, статут. Отже підприємство, публікує всю інформацію яку вимагає законодавство. За підсумками аналізу ми також не нараховуємо штрафні бали.

Далі продовжуємо аналізувати важливі характеристики. Щодо аналізу, важливо вказати, що підприємство надає повну інформацію, а також висвітлює особливу інформацію, протоколи засідання. Але підприємство не публікує плани. Отже, за висновком нараховуємо 2 штрафних бала..

Закінчуємо аналіз рекомендованими характеристиками. Потрібно проаналізувати, наявні на сайті положення щодо акціонерів, інформаційної політики та корпоративної.

Після проведеного аналізу можна сказати, що підприємство не розкриває положення щодо інформаційної політики. Але слід зазначити, що підприємство розкриває та опублікував деяку важливу інформацію у статуті.

Тому, за підсумком нараховуємо 2,5 штрафних бала.

Проводимо аналіз необхідних характеристик АО «Сумське НПО».

Офіційний сайт знаходиться за посиланням – <http://snpo.ua/ru/glavnaya/>, має підрозділ «Акціонерам», на сайті smida

можна знайти інформацію для акціонерів та інвесторів. За підсумком проаналізованої інформації, штрафні бали не нараховуються.

Далі аналізуємо, розкриття обов'язкових характеристик. Робимо аналіз наявності квартальних звітів, річного звіту, розкриття інформації щодо суттєвих подій, статут. Отже підприємство, не публікує квартальні звіти. За підсумками надаємо 3,7 штрафних бала.

Далі продовжуємо аналізувати важливі характеристики. Щодо аналізу, важливо вказати, що підприємство надає повну інформацію, а також висвітлює особливу інформацію, протоколи засідання. Але підприємство не публікує плани. Отже, за висновком нараховуємо 2 штрафних бала..

Закінчуємо аналіз рекомендованими характеристиками. Потрібно проаналізувати, наявні на сайті положення щодо акціонерів, інформаційної політики та корпоративної.

Після проведеного аналізу можна сказати, що підприємство не розкриває положення щодо інформаційної політики. Але слід зазначити, що підприємство розкриває та опублікував деяку важливу інформацію у статуті.

Тому, за підсумком нараховуємо 2,5 штрафних бала.

Більш наглядно розстановку наявності документів ви можете побачити у таблиці 3.2

Робимо висновок, щодо аналізу. Рекомендації які можливо допоможуть здобути високий рівень прозорості та інвестиційної привабливості:

- зробити для документів окремий розділ, для більш зручного пошуку інформації;
- більше висвітлювати інформацію щодо працівників, їх кваліфікації, проходження курсив;
- додати на сайт документи які будуть регламентувати інформаційні потоки;

– додати на сайт положення щодо корпоративної політики.

Таблиця 3.2 – Оцінка характеристик транспарентності управління АТ «Сумський завод «Насосенергомаш»»

| | | | АТ «Сумський завод «Насосенергомаш»» | ПАТ «Сумхіпро м» | АО «Сумське НПО» |
|-----|---------------|---|--------------------------------------|------------------|------------------|
| нка | Необхідні | Регулярне розміщення даних на веб-сайті, або інформаційній сторінці. Не менше 1/3 важливих характеристик | + | + | + |
| | Обов'язкові | Річний звіт | + | + | + |
| | | Квартальні звіти | + | + | - |
| | | Аудиторський висновок | + | + | + |
| | | Афілійовані особи | + | + | + |
| | | Важлива інформація | + | + | + |
| | Важливі | Протокол чергових зборів акціонерів | + | + | + |
| | | Положення про наглядову раду товариства | + | + | + |
| | | Календарний план | + | - | - |
| | | Консолідована фінансова звітність | + | + | + |
| | Рекомендовані | положення про корпоративну політику | - | + | + |
| | | положення про інформаційну політику і тд | - | - | - |

Отже, розроблена методика оцінювання рівня транспарентності допомогла, більш чітко оцінити на якому рівні знаходиться прозорість інформації підприємства. Також визначити рівень інвестиційної привабливості.

ВИСНОВКИ

1. Отже враховуючи теоретичні, методичні та практичні напрацювання вітчизняних вчених щодо сутності транспарентності, її методики оцінки та впливу на територіальну привабливість, слід зазначити, що на сьогодні існує ряд не вирішених проблем, які негативно впливають не тільки на можливість залучення капіталу окремою компанією, а і в цілому впливають на територіальну привабливість регіону. З метою вирішення таких проблем в першому розділі кваліфікаційної роботи було розглянуто сутність поняття транспарентність. За результатами аналізу вітчизняних та закордонних досліджень з питань сутності транспарентності та її основних елементів, було визначено, що транспарентність – це характерна ознака, прозорості відносин компанії з зацікавленими сторонами у вивченні та аналізі її. Крім того було розкрито поняття транспарентності в контексті застосування в системі обліку та звітності. Так транспарентність обліку пропонуємо розглядати як рівень публічної доступності облікової інформації, який дозволяє використовувати користувачам прозорі для розуміння показники діяльності підприємства для прийняття рішень. А транспарентність звітності як якісну характеристику фінансової звітності, яка забезпечується прозорістю, відкритістю та доступністю і конкретизується через підвищення якості інформації та доступу до неї, що в сукупності забезпечує функціональність фінансової звітності.

2. В другому розділі кваліфікаційної магістерської роботи проаналізовано територіальну привабливість міста Суми та з метою більш точної оцінки транспарентності вітчизняних підприємств удосконалено методику, в якій були змінені характеристики оцінки, на більш пристосовані до реаліїв сучасної України. А також проведено аналіз впливу транспарентності обліку і звітності основних промислових підприємств, що є найбільшими платниками податків до бюджету м. Суми на його територіальну привабливість. В дослідження було представлено

послідовність оцінки прозорості інформації підприємств м.Суми, яка основана на зборі даних, та сортування її за умовами які представлені законодавством, тобто в першій моделі оцінці були використані строки оприлюднення документів. Апробували даний метод на даних підприємствах ПАТ «Сумхімпром», АТ «Сумський завод Насосенергомаш», АО «Сумське НПО». Визначили що підприємства мають середній та низький рівень прозорості.

В третьому розділі кваліфікаційної магістерської роботи з метою удосконалення прозорості обліку і звітності запропоновано:

– З метою підвищення ступеня прозорості звітної інформації запропоновано впроваджувати в діяльність компаній аналіз рівня власної відкритості та постійного його моніторингу і удосконалення процесу такої власної відкритості. За можливості і доцільності створювати окрему посаду аналітика або відділ в залежності від масштабів компанії в рамках діяльності яких забезпечувати постійний контроль і аналіз такої прозорості.

– З метою удосконалення процесу підвищення якості організації прозорості фінансової звітності в контексті привабливості території запропоновано напрями підвищення вмотивованості, соціальної відповідальності, організації викладення даних на сайти компанії і відкриті портали, а також розширити спектр питань що підлягають оприлюдненню в частині екологічних і соціальних показників.

– Для розширення спектру питань, що підлягають оприлюдненню та суб'єктів, зобов'язаних здійснювати оприлюднення інформації запропоновано розширити систему нормативно-правового регулювання прозорості.

3. В розрізі удосконалення моделі оцінки прозорості; було запропоновано, оцінювати не за вчасністю оприлюднення, а аналізувати інформаційні сторінки, які пов'язані з підприємством, а головне

його веб-сайт у мережі Інтернет, а також оцінювати недоліки за бальною шкалою.

У результаті всіх досліджень було виявлено, що транспарентність обліку та звітності впливає на територіальну привабливість, при зменшенні прозорості інформації підприємства стає менш привабливими для інвесторів, та знижує конкурентні позиції. Це означає, що доцільно продовжувати дослідження транспарентності та її вплив на економічний стан підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Cambridge Free English Dictionary and Thesaurus. Cambridge dictionary. – URL: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/business-english/transparency> (22.10.2020)
2. Merriam-Webster learner's Dictionary. Learner's Dictionary – URL: <http://www.learnersdictionary.com/search/transparency> (22.10.2020).
3. Oxford Learner's Dictionaries – URL: <http://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/transparency> (22.10.2020).
4. Волкова О. Н. Прозрачность как финансовая категория. *Аудиторские ведомости*. 2017. № 8. – С. 88–101
5. Грицук И.Ю. Финансовая отчетность консолидированных групп как фактор транспарентности бизнеса. – URL: <http://rep.polessu.by/bitstream/112/2075/1/38.pdf> (22.10.2020).
6. Дерій Ж.В. Транспарентність інноваційної діяльності як необхідна умова існування та розвитку харчової промисловості України. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2016. № 1(2). – С. 264-267.
7. Игумнов В.М. Методика формирования транспарентной финансовой отчетности организации : автореф. на соиск. канд.ек.н. : спец. 08.00.12 / В.М. Игумнов. – М., 2013. – 23 с.
8. Игумнов В.М. Основные направления исследования транспарентности / В.М. Игумнов // *Международный бухгалтерский учет*. – 2011. – № 41(191). – С. 47–53.
9. Ковальчук В.В. Подходы к оценке транспарентности финансовой отчетности банков в современных условиях развития банковской системы. – URL: <https://rep.polessu.by/bitstream/123456789/9732/1/16.pdf>
10. Кузина Р.В. Основы формирования корпоративной финансовой отчетности в Украине. – URL:

<http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3058/1/Основы%20формирования%20корпоративной%20финансовой%20отчетности%20в%20Украине.pdf>

11. Кузіна Р.В. Транспарентність корпоративної звітності як основа її формування. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Економічні науки"*. – 2015. – №12. – С. 193–197.

12. Наливайко Л. Поняття та ознака транспарентності в контексті євроінтеграції. – URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2016/5/6.pdf>

13. Пантелєєв В.П. Застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні. *Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна* – 2011. – 327 с.

14. Пашковська М. Поняття транспарентності в сучасній науці «Державне управління». – URL: [file:///C:/Users/Elena/Downloads/efdu_2013_34_16%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Elena/Downloads/efdu_2013_34_16%20(1).pdf)

15. Потриваєва Н.В. Транспарентність як забезпечення повноти висвітлення інформації у фінансовій звітності. – URL: <http://globalnational.in.ua/archive/8-2015/245.pdf>

16. Савченко Т.Г. Порівняльна оцінка транспарентності корпорації «ЕххонМобіл» та НАК «Нафтогаз Україна» в контексті сталого розвитку. – URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/77.pdf

17. Суровцева І.Ю. Транспарентність управлінських структур: шляхи інформаційної прозорості. – 2016. – № 1. – С. 55-61.

18. Тихомирова Є.Б. Транспарентність бюджету України: методики оцінки держдепартаменту США та міжнародного бюджетного партнерства. *Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. – 2015. – № 5.

19. Штулер Г.Г. Перспективні напрямки узгодження фінансової звітності в Україні за міжнародними стандартами. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Економіка*. – 2010.– Спецвипуск 29.– С.253-257

20. Пумпянский Д.А.. *Корпоративное управление*. - М.:

21. Радионов Д. Анализ корпоративного управления – URL: <http://www.bubsw.com>
22. Радыгин А. Внешние механизмы корпоративного управления и их особенности в России. – 2000.– № 8.– С. 22.
23. Радыгин А. Собственность, корпоративные конфликты и эффективность.– 2000.– № 11.– С. 34.
24. Радыгин А.Д., Энтов Р.М. Унификация корпоративного законодательства: общемировые тенденции, законодательство ЕС и перспективы //
25. Решетникова И.В., Хинкин П.В., Ярков В.В. Защита прав инвесторов. М.: *Деловой экспресс*.– 1998.
26. Сизов Ю. Новый виток корпоративных конфликтов // *Акционерное общество: вопросы корпоративного управления*.– 2004.– № 6(13).– С. 29
27. Теплицкий В., Костюковский Ю. Инвестор и приоритеты // *Экономика и жизнь*.– 1993.– № 33.– С. 44.
28. Фишер П. Стратегия привлечения инвестиций в промышленность. Теория и практика управления.– 2000.– № 3.– С. 41.
29. Хайд А. Корпоративное управление в Европе. Проблемы теории и практики управления.– 2002.– № 4.– С. 23.
30. Хессель М. Корпоративное управление. М.: ИНФРА-М. 1996.
31. Цетлина. Е.А. Качество корпоративного управления и его влияние на инвестиционную привлекательность эмитентов. – URL: <http://www.mirkin.ru>
32. Чиркова Е.В. Действуют ли менеджеры в интересах акционеров?
33. Шихвердиев А.П., Гусятников Н.В., Беликов И.В. Корпоративное управление. *ИЦ Акционер*.– 2001.
34. Шпотов Б. Корпоративное управление в 20 веке: история и перспективы. *Проблемы теории и практики управления*.– 2000.– №1.– С.345

35. Юданов Ю. Европейские корпорации в условиях глобализации. – 2001. – № 11. – С. 66.
36. Якимчук Д.Ю. Информационная прозрачность - важнейший компонент снижения рисков при инвестировании. *науч.-практ. конф.* – 2002. – С. 16.- 145
37. Яковлев А.А. Корпоративное управление, реструктуризация предприятий и мотивация собственников. – URL:<http://www.recep.org>
38. Berglöf E. The Changing Corporate Governance
39. Paradigm: Implications for Transition and Developing Countries. 1999.
40. Black, Bernard S. The Corporate Governance Behavior and Market Value of
41. Demsetz H. The Firm in Economic Theory: A Quiet Revolution *American Economic Review.* – 1997. – V. 87. – № 2. – P. 426.
42. Fremond O., Capaul M. Corporate Governance: One Size Fits All? – URL:[http://rru.worldbank.org/Hot Topics Fremond Capaul.asp](http://rru.worldbank.org/Hot%20Topics/Fremond%20Capaul.asp)
43. Hopt K. Modern Company Law Problems: A European Perspective. – In: *Company Law Reform in OECD Countries. A Comparative Outlook of Current Trends. Stockholm.* – Sweden. – 2000.
44. Paul Coombes and Mark Watson. Three surveys on corporate governance. *The McKinsey Quarterly.* – 2000. – № 4.
45. Robert A.G. Monks and Nell Minow. Corporate governance. *Blackwell Publishers. Cambridge MA.* – 1995. – P. 1.

ДОДАТКИ

Додаток А

SUMMARY

Cherkay O.O. Transparency of accounting and reporting in terms of ensuring territorial attractiveness - Qualifying master's thesis. Sumy State University, Sumy, 2020

In the thesis was considered the theoretical and practical principles of accounting and reporting transparency, developed areas for improvement transparency in the context of ensuring the territory attractiveness.

Key words: accounting, reporting, transparency, information transparency.

АНОТАЦІЯ

Черкай О.О. Прозорість в обліку і звітності в умовах забезпечення територіальної привабливості – Кваліфікаційна магістерська робота. Сумський державний університет, Суми, 2020 р.

У роботі досліджено теоретичні та практичні аспекти прозорості обліку і звітності, а також розроблені напрями її удосконалення в контексті забезпечення привабливості територій.

Ключові слова: облік, звітність, прозорість, інформаційна прозорість.

Додаток Б

Таблиця Б.1 – Узагальнення теоретичних підходів до визначення сутності поняття «транспарентність»

| № п/п | Автор/джерело | Визначення |
|--|------------------------------------|--|
| Підхід до визначення транспарентності, як середовище | | |
| 1 | Пизіна Г.В. [1] | Автор розглядає поняття як якість, що сприяє розширенню можливостей її взаємодії з громадянським суспільством через відкритість прийняття та реалізації рішень і активізації суспільного контролю. Саме гласність, прозорість та відкритість є, на думку автора, основними атрибутивними характеристиками транспарентності |
| 2 | Афонін Е.А. Суший О. В. [2] | «транспарентність» – це засадна властивість політичної влади, яка забезпечує розвиток демократії, громадянського суспільства шляхом відкритості дій різних гілок влади, процедури прийняття політичних рішень та активізації суспільного контролю над діяльністю органів державної влади та управління |
| 3 | Крет О.В [3] | При аналізі терміну “транспарентність”, автор застосовує підхід, який дозволяє визначити транспарентність як відкритість, прозорість, гласність, публічність і підзвітність процесу формування, розвитку та функціонування підприємств та процесу прийняття ними рішень |
| 4 | Oxford Dictionary [4] | певний стан прозорості |
| Підхід до визначення транспарентності, як інформації | | |
| 5 | Ібрагімова І.М. [5] | Дослідниця вважає прозорість основою для забезпечення діалогу влади з громадськістю на всіх етапах прийняття рішень і постійний доступ до інформації про діяльність підприємств та їхніх посадових осіб, згідно із нормами чинного законодавства |
| 6 | Кузіна Р.В. [6] | Ступінь, з якою інвестори мають вільний доступ до будь-якої необхідної інформації про компанії, так і рівні цін, глибини ринку; якісна фінансова звітність, зрозуміла зовнішньому користувачеві, що дозволяє порівнювати дані компаній між собою і підготовлена на загальноприйнятній системі облікових стандартів |
| 7 | Ковальчук В.В Новікова К.В. [7] | Транспарентною слід вважати фінансову звітність, у якій максимально повно й правдиво розкрито усі суттєві відомості про діяльність організації, необхідні користувачам для винесення обґрунтованого судження про її фінансовий стан і результати діяльності з метою прийняття рішення про будь-які види взаємодії з нею |

Продовження таблиці Б.1

| | | |
|---|-----------------------------------|--|
| 8 | Дерій Ж.В, Завгородня Н.В. [8] | Інформаційна прозорість або гласність, публічність середовища, в якому знаходиться суб'єкт та надає всім зацікавленим сторонам необхідну їм для прийняття раціональних рішень інформацію у відкритій, повній, своєчасній і зрозумілій формі. У ширшому розумінні прозорість означає наявність ефективних комунікацій та взаємодії між керівництвом, з одного боку, та акціонерами, кредиторами, засобами масової інформації, іншими ринковими агентами і навіть суспільством у цілому – з іншого |
|---|-----------------------------------|--|

Додаток В

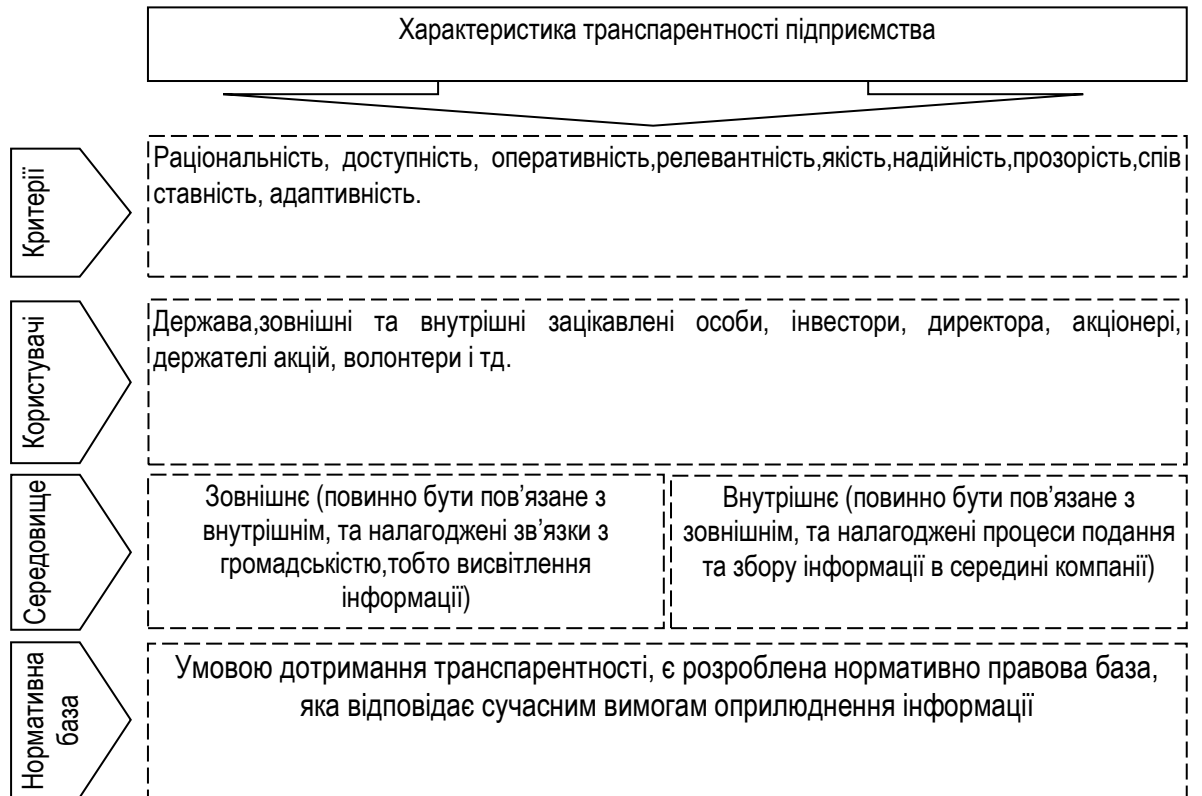


Рисунок В.1– Характеристика прозорості суб'єкта господарювання

Додаток Г

Таблиця Г.1 – Динаміка індикаторів соціально-економічного розвитку
у м. Суми

| Показник | Рік | | | | | |
|---|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
| | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 |
| ПРОМИСЛОВІСТЬ | | | | | | |
| Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) млрд. дол. США | 1,25 | 1,17 | 0,81 | 0,67 | 0,68 | 0,75 |
| БУДІВНИЦТВО, ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ | | | | | | |
| Обсяг виконаних будівельних робіт, млн. дол. США | 49,7 | 51,5 | 36,9 | 26 | 29,1 | 36 |
| Введення в експлуатацію житла загальною площею, тис. м ² | 111,0 | 79,6 | 81,4 | 95,2 | 66,2 | 66,8 |
| Обсяг прямих іноземних інвестицій, млн. дол. США | 267,3 | 269,9 | 305,6 | 164,9 | 113,8 | 103,3 |
| ФІНАНСОВІ ПОКАЗНИКИ | | | | | | |
| Доходи міського бюджету (без трансферів), млн. дол. США | 82,0 | 86,7 | 57,8 | 36,0 | 44,5 | 54,9 |
| ПОКАЗНИКИ РІВНЯ ЖИТТЯ | | | | | | |
| Кількість наявного населення Сумської міської ради, тис. осіб | 272,5 | 272,1 | 271,8 | 271,6 | 270,6 | 268,5 |
| Середньомісячна номінальна заробітна плата, дол. США | 356 | 386 | 272 | 178 | 178 | 245 |
| Середньооблікова кількість штатних працівників, тис. осіб | 98,2 | 94,9 | 90,0 | 84,0 | 83,7 | 79,9 |
| Питома вага середньооблікової кількості штатних працівників у загальній кількості наявного населення, % | 36,0 | 34,9 | 33,1 | 30,9 | 30,9 | 29,8 |
| Обсяг роздрібного товарообігу підприємств юридичних осіб (у т.ч. закладів ресторанного господарства), млн. дол. США | 403,0 | 415,8 | 321,9 | 199,6 | 197,5 | 202,0 |
| Обсяги реалізованих послуг, млн. дол. США | 181,1 | 203,3 | 168,4 | 111,6 | 101,9 | 137,0 |

Додаток Д

Таблиця Д.1 – Показники для оцінювання прозорості підприємства

| Код | Показник | Оцінка | | | |
|-----|---|--|---|--|---|
| | | 3 бали | 2 бали | 1 бал | 0 балів |
| | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 |
| 1 | Фінансова прозорість | | | | |
| | Термін представлення фінансової звітності за національними стандартами [10] | упродовж 1-2-х місяців після звітної дати | упродовж 3-4 місяців після звітної дати | більше ніж 4 місяці після звітної дати | фінансова звітність не оприлюднена |
| | Термін представлення фінансової звітності за міжнародними стандартами [10] | упродовж 1-2-х місяців після звітної дати | упродовж 3-4 місяців після звітної дати | більше ніж 4 місяці після звітної дати | фінансова звітність не оприлюднена |
| 2 | Правова прозорість | | | | |
| | Розкриття інформації щодо історії становлення підприємства | надана з визначенням основних досягнень за періодами часу | надана за періодами часу без зв'язку з досягненнями | вказана фрагментарно | відсутня |
| | Розкриття інформації щодо власників підприємства | повне розкриття інформації щодо найменування підприємства/прізвища, ім'я, по-батькові; частки паю (акцій) кожного із власників | не в повному обсязі за окремими учасниками | не за всіма учасниками | інформація щодо власників підприємства відсутня |
| | Розкриття інформації щодо стану корпоративного управління | розкрита у повному обсязі згідно вимог звітності | не в повному обсязі за окремими напрямками | Вказана фрагментарно | відсутня |

Продовження таблиці Д.1

| | | | | | |
|---|--|---|-----------------------------------|----------------------|----------|
| 3 | Прозорість управління | | | | |
| | Розкриття інформації щодо посадових осіб та результатів загальних зборів на підприємстві | повне розкриття інформації щодо посадових осіб підприємства, результати загальних зборів акціонерів | надана не за всіма періодами часу | вказана фрагментарно | Відсутня |

| | | | | | | |
|---|---|---|-----|-------------------------------------|----------------------|----------|
| 4 | Технологічна прозорість | | | | | |
| | Розкриття інформації щодо технологій, які використовуються на підприємстві | наведена динаміці, відзначенням впровадження інноваційних розробок | в з | наведена в режимі констатації факту | вказана фрагментарно | Відсутня |
| | Розкриття інформації щодо джерел надходження сировини, матеріалів, які використовуються на підприємстві | наведена розширеному виді, вказуванням основних постачальників підприємства | у з | наведена в обмеженому виді | вказана фрагментарно | Відсутня |
| 5 | Соціальна прозорість | | | | | |
| | Розкриття інформації щодо програм розвитку для працівників підприємства | наведена розширеному виді, вказуванням конкретних програм | у з | наведена в обмеженому виді | вказана фрагментарно | Відсутня |
| | Розкриття інформації щодо реалізації соціальних проектів | наведена розширеному виді, вказуванням конкретних проектів | у з | наведена в обмеженому виді | вказана фрагментарно | Відсутня |

Додаток Е

Таблиця Е.1 – Вихідна інформація з ПАТ «Сумхімпром», АТ «Сумський завод Насосенергомаш», АО «Сумське НПО»

| | АТ «Сумський завод Насосенергомаш» | ПАТ «Сумхімпром» | АО «Сумське НПО» |
|--|---|---|---|
| Вид економічної діяльності | виробництво насосного обладнання | Виробництво хімічної продукції | Машинобудування |
| Чистий дохід 2018, тис грн | 1298638 | 2334515 | 759815 |
| Чистий дохід 2019, тис. грн | 1461210 | 2194106 | - |
| Фінансова прозорість | | | |
| Термін представлення фінансової звітності за національними стандартами | 23.04.2020 | 30.04.2020 | 01.01.2019 |
| Термін представлення фінансової звітності за міжнародними стандартами | 23.04.2020 | 30.04.2020 | - |
| Правова прозорість | | | |
| Розкриття інформації щодо історії становлення підприємства | надана з визначенням основних досягнень за періодами часу | надана з визначенням основних досягнень за періодами часу | надана з визначенням основних досягнень за періодами часу |
| Розкриття інформації щодо власників підприємства | повне розкриття інформації щодо найменування підприємства/прізвища, ім'я, по батькові; частки паю | повне розкриття інформації щодо найменування підприємства/прізвища, ім'я, по батькові; частки паю | повне розкриття інформації щодо найменування підприємства/прізвища, ім'я, по батькові; частки паю |

Продовження таблиці Е.1

| | | | |
|---|---|--|--|
| Розкриття інформації щодо стану корпоративного управління на підприємстві | розкрита у повному обсязі згідно вимог звітності | розкрита у повному обсязі згідно вимог звітності | розкрита у повному обсязі згідно вимог звітності |
| Прозорість управління | | | |
| Розкриття інформації щодо посадових осіб та результатів загальних зборів на підприємстві | повне розкриття інформації щодо посадових осіб підприємства, результати загальних зборів акціонерів | надана не за всіма періодами часу | надана не за всіма періодами часу |
| Технологічна прозорість | | | |
| Розкриття інформації щодо технологій, які використовуються на підприємстві | не наведено | наведена в режимі констатації факту | Відсутня |
| Розкриття інформації щодо джерел надходження сировини, матеріалів, які використовуються на підприємстві | відсутня | відсутня | Відсутня |
| Соціальна прозорість | | | |
| Розкриття інформації щодо програм розвитку для працівників підприємства | не вказано | відсутня | Відсутня |
| Розкриття інформації щодо реалізації соціальних проектів | вказано | відсутня | Відсутня |

Додаток Ж

Таблиця Ж.1 – Показники фінансового здоров'я міста Суми

| Показник | 2012 | | 2013 | | 2014 | | 2015 | | 2016 | |
|--|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|
| | Суми | серед. | Суми | серед. | Суми | серед. | Суми | серед. | Суми | серед. |
| Основні показники (значення, %) | | | | | | | | | | |
| 1. Основний баланс | 1,2 | -2,4 | 1,0 | 0,3 | -0,6 | 2,1 | 4,1 | 7,0 | 33,1 | 26,3 |
| 2. Баланс поточних операцій | -46,0 | -72,3 | -38,3 | -39,3 | -60,1 | -51,1 | -77,0 | -33,0 | -79,4 | -14,1 |
| 3. Баланс капітальних операцій | -979,7 | -579,2 | -303,0 | -999,0 | -714,7 | -939,8 | 3557,3 | 1616,6 | 3596,8 | 2278,7 |
| 4. Забезпечення загального боргу | 4,5 | 34,9 | 12,2 | 40,3 | 12,3 | 31,8 | 10,7 | 17,8 | 11,7 | 12,6 |
| Бюджетна залежність (значення, %) | | | | | | | | | | |
| 1. Залежність від місцевих податків і зборів | 64,1 | 54,8 | 68,0 | 65,7 | 58,4 | 55,8 | 46,0 | 56,0 | 31,8 | 52,5 |
| 2. Залежність від фінансової допомоги | 35,1 | 40,9 | 29,4 | 31,5 | 39,8 | 38,5 | 53,0 | 41,5 | 40,7 | 39,3 |
| 3. Податкова спроможність | 59,0 | 47,1 | 63,0 | 57,3 | 52,3 | 49,5 | 42,1 | 38,9 | 29,3 | 54,2 |
| 4. Сталість трансфертів | 39,4 | 51,0 | 33,9 | 36,8 | 51,7 | 51,2 | 55,8 | 46,3 | 54,3 | 55,8 |
| Інші показники (значення, %) | | | | | | | | | | |
| 1. Податкова автономія | 90,2 | 85,0 | 89,8 | 86,5 | 88,8 | 84,8 | 86,9 | 79,1 | 84,4 | 114,4 |
| 2. Коефіцієнт виконання бюджету | -0,9 | -3,7 | -5,2 | -7,6 | -2,9 | -4,6 | 6,6 | 10,4 | 3,1 | 1,0 |